

cip. lib. I, Fagnan. lib. III Decretal., in cap. *Significatum est* 11, de Regularibus, num. 18. (23). Ignorans et impeditus æquiparantur, Rota recent. part. II, dec. 662, num. 9 in fin. (24). Et quidem dicitur impeditus impedimento juris et facti. Annot. ad dec. 3 sub num. 17, par. III, Rot. recent. (25). Ideoque ignorantia tanquam impedito est subveniendum; ibid. num. 18. (26). Imo respectu rei ignoratæ consideratur tanquam res inanimata, ibid. sub num. 11. (27). Nec præstat consensum, Annot. ac decis. 10, num. 26, part. III. (28). Nec itidem censemur remittere jus suum, et sic renuntiare, donare et repudiare; Annot. ad dec. 1, num. 50 et 51, part. VIII.

ADDITIONES EX ALIENA MANU.

(29). Ignorantia est simplex negatio scientiæ. At si quis formavit de re perversam ideam, est potius error. Plerumque vero confundi solent.

(30). Ignorantia vel est juris, vel facti; et hæc vel facti alieni, vel facti proprii.

(31). Notissima autem est regula, ignorantiam juris nocere, l. 9 princip., ff. de Jur. et facti ignorant. (32). Sed ne in errores incidamus, distinguendum inter lucrum et damnum. In lucro ignorantia juris utique nocet, sed excipiendi sunt minores: l. 11, c. Eodem, et milites l. 9, § 1, ff. Eodem. Damnum est, distinguente Donello Comment. jur. civil. lib. I, cap. 1, vel rei amissæ, vel rei amittendæ, in damno rei amissæ pariter ignorantia juris nocet, sed excipi debent non solum minores, verum et feminæ: l. ult. c. Eod. tum rusticæ, l. 2 in fin. de Jure fisci. In damno vero rei amittendæ omnibus non, id est nulli nocet, l. 8, ff. Eod. Exempla tradit Donellus ubi supra.

(33). Hæc obtinent secundum jus Romanum. Cæterum dubitari hodie solet, an juris ignorantia noceat in casibus illis, in quibus de jure Romano nocebat. (34). Duplex a jure Romano assignatur ratio cur ignorantia juris nocere debeat. Prior, « quia jus (ut ait Jurisconsultus in l. II, ff. Eodem) est finitum, et possit esse, et debeat. » Sed non male respondet Schilter, in Prax. jur. Roman. ex. 24, § 34: « Jus hodie minus est finitum, recepto præter patria jura etiam Romano, et pontificio, et utroque in lingua peregrina descripto, variisque interpretum opinionibus et dissensionibus diffuso. » Altera, quod consulendi

sunt peritiores, l. IX, § 3, ff. Eod. « Sed certe (ut respondet Stryk in us. moder. Pandect. lib. XXII, tit. 6, § 1) in quibusdam negotiis hoc consilium quidem sequendum esse credo, sed ut omnibus in casibus ex jurisconsulti consilio et ore quis pendere possit, impossibile est. Scilicet quæ negotia ita comparata sunt, ut omnes scire possint multa solemnia in iis attendenda esse, ibidem omnino adhibendos esse jurisconsultos constat, nec excusare poterit ignorantia juris veluti in processibus peragendis, testamentis condendis, aliisque maximi momenti negotiis expedientis, quia hic facillime homines scire poterant talia absque peritorum consilio peragi non posse; in aliis causis et casibus, ubi probabiliter, non adeo jurisconsultorum consilio utendum judicamus, sane durum esset, si quis hodie indistincte ob ignorantiam juris, jure suo privandus esset. »

(35). Patet hinc prudentem judicem perpensis peculiaribus negotiis debere arbitrari, an hodie ignorantia juris nocere debeat, nec ne.

(36). De militibus nostri temporis quæri etiam solet, an datum sit ipsis jus ignorare, prout datum erat de jure Romano. (37). Distinguit plures casus Trentacing. variar. Resolut. lib. II, resol. 1, num. 49, et secundum eos declarat, qua ratione milites nostri hoc privilegio gaudere queant. Confer etiam Stryk, loco citato § 4, ubi de militia provinciali ait: « Non æque omnia privilegia militum applicari possunt, quia tantum in subsidium constituitur provinciæ defendendæ gratia, ultra provinciam maneat, nec milites in illam lecti vacant ubique armis, sed agriculturam exercent. Quod si tamen imminentे necessitate actu militare compellantur, non deneganda ipsis erunt militum privilegia. » Hactenus de ignorantia juris.

(38). Quod vero concernit ignorantiam facti, ea si sit facti alieni excusat, simulque præsumitur; l. 23, c. de Probat., modo non sit nimis crassa et affectata; l. 3, § 1, l. 3, 9, § 2, ff. de Jur. et fact. ignoran. vel alias a lege reprobata ob publicam utilitatem. Consule Donell. Comment. juris civil. lib. I, qui exemplis rem illustrat.

(39). Difficilius vero ignorantia facti proprii excusat nisi justa et probabilis afferatur causa propter memoriam humanæ imbecillitatem. Adi Hann. ad Vesembec. lib. II, tit. 25, n. 3.

ILLEGITIMUS.

Vide verb. FILIUS.

IMAGINES.

SUMMARIUM.

1. Imago quid sit. — 2. Licitum est in nova lege Deum et sanctissimam Trinitatem depingere, et representare in forma corporea et visibili. — 3. Haec assertio, quamvis sine temeritate negari non possit propter universalem Ecclesiæ consuetudinem, tamen non est de fide. — 4. Certissimum vero est non posse depingi Deum ad representandam ejus veram natu-

ram, formam aut figuram. — 5. Licitum est etiam depingi, vel sculpi angelos in forma corporeæ visibili. — 6. Catholica fide tenendum est certe depingi posse imagines Christi Domini, beatæ Virginis Mariæ et aliorum sanctorum, tum memorie, tum venerationis causa. — 7. Adducitur ad hoc textus concilii Tridentini. — 8. Imagines D. N. Jesu Christi, et Deiparæ V. Mariæ, ac angelorum, apostolorum, evan-

gelistarum, aliorumque sanctorum et sanctarum nequeunt sculpi, aut pingi cum habitu peculiari aliquius Ordinis regularis, seu alio modo in Ecclesia catholica inconsuetu; et jam sic sculptæ et pictæ prohibentur teneri, et publico aspectui exponi, et mandatur ab ecclesiis et ab aliis locis quibuslibet amoveri, et deleri sub gravissimis pœnis. — 9. Imago Christi non est repræsentanda in agno, sed in figura humana. — 10. Imagines sanctorum non sunt pingendæ habitu profano vel indecentiam aut in honestatem præseferente, et ordinarii judicant in hoc etiam exemptos. — 11. Imagines sanctorum non sunt pingendæ cum procaci venustate. — 12. Imagines lascivæ in ecclesiis non sunt tolerandæ. — 13. Imagines sacræ pingi non possunt in ecclesia inconsulto parochio. — 14. De novo non sunt collocandæ imagines in ecclesiis etiam exemptis, nisi ex episcopi probatōne. — 15. Imagines sanctorum, qui a Sede apostolica non sunt canonizati, vel beatificati, non possunt pingi cum radiis et splendoribus; nec aliud quod cultum indicet potest illis tribui. — 16. Imagines præfatas sic pingentes ab episcopo et inquisitore sunt judicandi, et quas pœnas incurrant. — 17. Imagines istorum hominum, si ad ecclesiæ deferuntur, debent teneri loco secreto, donec a Sede apostolica super illis fuerit aliquid constitutum. — 18. Tales imagines pingi et retineri nequeunt, etiamsi fuerint eorum qui cum opinione sanctitatis mortui sunt. — 19. Tolerari non debet ut in locis publicis et sordidis stent depictæ diversæ cruces, ac sanctorum imagines in derisum Christianæ religionis. — 20. In choro teneri non debent aliæ imagines quam sanctorum. — 21. Imagines illorum, qui cum sanctitatis seu martyrii fama decesserunt, non sunt apponendæ in oratoriis, vel ecclesiis tam sacerdotalibus, quam regularibus, antequam declarentur beati, neque ad eorum sepulera accendendæ sunt lampades, aut tabellæ affigendæ sine licentia Sedis apostolicæ. — 22. Non ideo tamen præjudicandum erit in aliquo illis qui, aut per communem Ecclesiæ consensum, aut immemorabilem temporis cursum, aut per Patrum virorumque sanctorum scripta, vel longissimi temporis scientia, et tolerantia Sedis apostolicæ vel ordinarii, coluntur. — 23. Sacræ imagines Dei, Christi, angelorum, et sanctorum licite et sancte coluntur et adorantur. — 24. Adducitur probatio ex Scriptura. — 25. Adducitur probatio ex ratione. — 26. Imagines quæcunque nequeunt coli cultu absoluto, sed solum respectivo. — 27. Hinc imagines sanctorum coluntur cultu duliae respectivo; imagines B. V. Mariæ cultu hyperduliae respectivo; imagines Dei, Christi, ejus crux, sudarium, hujusmodi cultu latræ respectivo. — 28. Imagines non adorantes sunt hæretici, et anathema est contrarium dicens. — 29. Imagines sanctorum non sunt violandæ, et illas violantes, vel prosternentes sunt graviter puniendi. — 30. Imaginum usus est maximæ necessitatis et utilitatis in Ecclesia. — 31. Imagines etiam in veteri lege fieri solitæ erant, et adoratae erant. — 32. Lege nova fuerunt imagines in usu usque a tempore apostolorum, et in concilio Antiocheno tempore eorumdem celebrato statutum fuit imagines sanctorum esse depingendas et adorandas. — 33. Primi Christiani imagines apostolorum sibi fieri

curabant. — 34. Affertur objectio hæreticorum ex Scriptura. — 35. Solvitur talis objectio. — 36. Imagines in translatione ex uno loco Ecclesiæ ad alium locum ejusdem Ecclesiæ non habet locum concilium Tridentinum, session. 25, can. 27, de reform. — 37. Imagines devote non possunt ex una in aliam Ecclesiam transferri sine beneplacito Apostolico, et sic translatæ non sustinentur. — 38. Inscriptiones omnes imaginum SS. Francisci, et Antonii de Padua, in quibus assentur talem formam habitus esse eamdem, qua ipsi usi fuerunt, etc., interdicitur. — 39. Suspenduntur quoque et prohibentur imagines S. Augustini, et S. Nicolai de Tolentino, et aliorum sanctorum ejusdem Ordinis impressæ, et depictæ a fratribus discalceatis Augustinianis in eorum habitu; ex post tamen fuit revocata dicta suspensio et prohibitio. — 40. Non debet ad quæcunque sanctam imaginem impediri concursus. — 41. Dummodo non publicentur miracula prius non approbata. — 42. Si imagines publicantur miraculosæ absque interventu ordinarii, ipse debet eas claudere, informationes capere, Romamque transmittere. — 43. Administratio oblationum imagini factarum intus aliquam parochiam etiam regularium existenti spectat ad ordinarium, qui eas erogabit in ecclesia inibi ædificanda, et alias si quæ invenientur similes; hæc enim nova inventio repræsentandi sanctissimam Trinitatem tolerabilis non videtur. — 44. Trans'atio imaginis non miraculosæ private est facienda. — 45. Imago beati pingitur cum radiis tantum, canonizati vero cum diadematæ circa caput. — 47. In altari in quo exponitur SS. sacramentum pro oratione 40 Horarum cooperienda est quæcunque imago, aut statua ibi existens, nec sunt ponendæ sanctorum reliquiæ, aut eorumdem statuæ, nec figuræ animarum purgatorii, etiam in particularibus expositionibus pro eorumdem suffragio factis. — 48. An imago, et statua B. M. V. ac aliorum sanctorum deferri possit in processionibus cum baldachino et intortiis? remissive. — 49. Affertur breviter historia miraculosissimæ imaginis B. M. V. asservatæ in altari majori ecclesiæ Aracelitanæ urbis. — 50. Eadem est quam detulit processionaliter S. Gregorius Maximus tempore maximæ pestilentia in urbe grassantis. — 51. Ad conspectum hujus miraculosissimæ imaginis statim cessavit maxima illa pestilentia. — 52. Et auditæ sunt in aere angelicæ voces cantantes antiphonam « Regina cœli, letare, alleluia, » cui S. Gregorius statu adjunxit: « Ora pro nobis Deum, alleluia. » — 53. Ac in perennem memoriam tam insignis miraculæ, et perpetuam gratiarum actionem tanti recepti beneficij, quoties in publicis supplicationibus transeundum est per pontem S. Angelii hujus miraculi locum, religiosi Aracelitani conventus semper et soli cantant supradictam antiphonam « Regina cœli » ibi ab angelis tunc cantatam. — 54. Alia ad rem, remissive. — 55 ad 76. Imagines licitæ vel prohibitæ. — 77. Imagines plurium sanctorum apponi possunt in altari. — 78 ad 79. De imagine S. Antonii. — 80. Sollicitudo SS. imaginum spectat ad episcopum. — 81. Remissive.

(1. Imago proprie definitur figura picta, vel sculpta vere repræsentans aliud, cuius est imago, quæ differt ab idolo, quod falsum quid repræsentat, ut imago chimeræ. (2. Licitum est in nova lege Domum et sanctissimam Trinitatem depingere, et repræsentare in forma corporea et visibili, v. g. divinus Pater in forma viri senis, quia est Antiquus dierum, et principium aliarum personarum; divinus Filius in forma viri juvenis, quia

est Filius Patris, et talis naturam humanam assumpsit; Spiritus sanctus in forma columbae, quia talis apparuit; *Communis catholicorum* ex universali usu et praxi Ecclesiæ, et desumitur ex sacra Scriptura, qua constat Deum ipsum hominibus apparuisse in forma corporea et visibili. *Genes. iii.*, apparuit Adæ tanquam homo deambulans ad auram post meridiem. *Genes. xviii.*, apparuit Abrahæ in specie trium virorum. *Genes. xxviii.*, Ja-

cob vidi! Deum in forma virili innixum summitati scalae : Isaias, c. vi, vidi Dominum sedentem super solium excelsum. Daniel, c. vi, vidi Antiquum dierum in throno sedentem, capite et crine canum, seu capillis albis, prout pingitur Dominus Pater. Matth. iii, apparuit Spiritus sanctus in specie columbae. Unde Nicolaus I, epist. 2, sic ait : « Apparuit nempe Deus Abrahæ patri nostro, non in carne, neque in anima, sed in specie trium virorum... apparuit denique Jacob per subjectæ creaturæ speciem, unde et dixit, Vidi Dominum facie ad faciem, et salva facta est anima mea. Ecce incorporeus Deus, et invisibilis per speciem subjectæ creaturæ, ita se mortalium voluit videri obtutibus, ut credentibus esset ad gratiam. » Atqui licite depingitur et repræsentatur quod revera gestum est; ergo si Deus ipse ita apparuit, ut ex tali forma corporea, mentem hominis erigeret ad incorporea et spiritualia apprehendenda, etiam nobis licitum erit id pia recordatione pictis vel sculptis imaginibus imitari, repræsentare et colere (69). (3. Hæc autem assertio, quamvis sine temeritate negari jam non possit propter universalem Ecclesiæ consuetudinem, tamen non est de fide, ut observant Bellarmin., lib. ii, de sacris Imaginibus, cap. 8; Layman, lib. iv, tract. 7, cap. 5, num. 2, et alii, cum non tantum sit contra hæreticos præsertim Calvinum lib. i Institut., cap. 11; sed etiam contra quosdam catholicos, Durand., in 3, d. 9, quæst. 2; Abulens. in cap. iv Deuteron., quæst. 5; Henric. de Gandavo quodlibet 10, quæst. 2, et alios dicentes, id non licere maxime ob periculum idololatriæ. (4. Certissimum vero est, non posse depingi Deum ad repræsentandam ejus veram naturam, formam aut figuram. *Communissima omnium ex Trident. sess. 25, decret. de venerat. reliquiar. et cultu imaginum*, ibi : « Non propterea divinitatem figurari, quasi corporeis oculis conspici, vel coloribus, aut figuris exprimi possit. » Cum enim depingitur secundum modos supradictos, pingitur solum ad repræsentandam oculis historiam, secundum quam Deus in forma corporea et visibili seipsum hominibus, ut supra pluries videndum ostendit, seu ad repræsentandam aliquam sui proprietatem, affectionem, operationem, vel mysticam significationem, propter finem adductum sub n. 2.

(5. Licitum etiam est angelos depingi vel sculpi in forma corporea visibili et consueta in Ecclesia catholica. *Communis catholicorum contra hæreticos*, et ita docuerunt contra Iconoclastas Patres concilii vii generalis act. 5 et act. 7, ut colligitur ex sacra Scriptura tum Veteris tum Novi Testamenti, ubi non solum angeloi in tali forma sæpissime apparuissent referuntur, sed etiam in Veteri Testamento Cherubini in forma corporea, et visibili ad arcam, in templo, ac alibi etiam ex auro erecti, et repræsentati sunt : ergo recte a nobis etiam sic figurantur, depinguntur et repræsentantur, ut mens nostra ex forma

(69) Vide infra num. 44 et 54 seqq. Cæterum sub his figuris apte fuit SS. Trinitas ante annos circiter

visibili et similitudine sibi nota erigatur ad spiritualia et incorporea facilius intelligenda, sicuti docet S. Dionysius Areopag. de coelesti Hierarchia cap. 2 et 15. (6. Catholica fide tenendum est, recte depingi imagines Christi Domini, B. Virginis Mariæ, et aliorum sanctorum, tum memoriae tum venerationis causa. Sic definitum est in secundo Nicæno concilio contra Iconomachos, qui Judæos, Samaritanos, Mahometanos imitati, omnem imaginum cultum idololatriam dixerunt, ideoque eas flammis et ferro addixerunt, et est etiam contra modernos Calvinistas, eorumque successores omnem prorsus usum imaginum Christi et sanctorum, etiam extra historiam eliminantes; Lutherani vero non prohibent usum imaginum Christi et sanctorum, etiam extra historiam solum pro memoria, sed tantum prohibent quoad cultum; e contra nos catholici, et pro memoria, et pro cultu eas admittimus. Unde concilium Trid. sess. 25 in decreto de invocat. et veneration. et reliquiis sanctorum, et sacris imaginibus sic statuit, ut sequitur :

(7. « *Imagines porro Christi, Deiparæ Virginis et aliorum sanctorum in templis præser-tim habendas et retinendas, eisque debitum honorem et venerationem impertendam*, non quod creditur inesse aliqua in iis divinitas, vel virtus propter quam sint colendæ, vel quod ab eis sit aliquid petendum, vel quod fiducia in imaginibus sit figenda; veluti olim siebat a gentibus, quæ in idolis spem suam collocabant, sed quoniam honos qui eis exhibetur, refertur ad prototypa quæ illæ repræsentant, ita ut per imagines, quas osculamur, et coram quibus caput aperimus et procumbimus, Christum adoremus, et sanctos, quorum illæ similitudinem gerunt, veneremur; id quod conciliorum, præsertim vero secundæ Nicænæ synodi decretis contra imaginum oppugnatores est sancitum. Illud vero diligenter doceant episcopi, per historiam mysteriorum nostræ redemptionis picturis, vel aliis similitudinibus expressam, erudiri et confirmari populum in articulis fidei commemorandis et assidue recolendis, tum vero ex omnibus sacris imaginibus magnum fructum percipi non solum quia admonetur populus beneficiorum et munerum quæ a Christo sibi collata sunt, sed etiam, quia Dei per sanctos miracula, et salutaria exempla oculis fidelium subjiciuntur, ut pro iis Deo gratias agant, ad sanctorumque imitationem vitam moresque suos componant, excitenturque ad adorandum ac diligendum Deum, et ad pietatem colendam. Si quis autem his decretis contraria docuerit aut senserit, anathema sit. In has autem sanctas et salutares observationes si qui abusus irrepserint, eos prorsus aboleri sancta synodus vehementer cupit, ita ut nullæ falsi dogmatis imagines, et rudibus periculosi erroris occasionem præbentes statuantur. Quod si aliquando historias, et narrationes sacræ Scripturæ, cum id indoctæ plebi expe-

mille et ducentos repræsentata in Nolana ecclesia. Musivo fuerat adpice a, illi que basilicæ conditor

diet, exprimi et figurari contigerit, doceatur populus non propterea divinitatem figurari, quasi corporis oculis conspici, vel coloribus aut figuris exprimi possit. Omnis porro supersticio in sanctorum invocatione, reliquiarum veneratione, et imaginum sacro usu tollatur; omnis turpis quæstus eliminetur, omnis denique lascivia vitetur, ita ut procaci venustate imagines, non pingantur, nec ornentur. »

(8.) **Imagines D. N. J. Christi et Deiparæ V. Mariæ, ac angelorum, apostolorum, evangelistarum, aliorumque sanctorum et sanctarum prohibentur sculpi aut pingi cum habitu peculiari alicujus ordinis regularis, (70) seu alio modo in Ecclesia catholica inconsueto; et jam sic sculptæ aut pictæ prohibentur teneri et publico aspectui exponi, et mandantur ab ecclesiis et aliis locis quibuslibet amoveri et deleri. Et regulares et moniales parere negligentes possunt a locorum ordinariis et legatis apostolicis juris remediis et etiam censuris ecclesiasticis et aliis eorum arbitrio ad observantium cogi. Et quoad loci superiores etiam privationis officii ac vocis activæ et passivæ pœnis compelli. Sic expresse statuit Urban. VIII 15 Martii 1642, Constitut. incip. *Sacrosancta Tridentina 163*, Bullar. Cherubin. tom. IV.**

(9.) **Imago Christi non est repræsentanda in agno, sed in figura humana; c. *Sextam sanctam*, dist. de consecr. ibi: « Sextam sanctam synodum recipio cum omnibus canonibus suis in quibus dicitur: In quibus picturis sanctorum imaginum agnus Præcursoris digito ostensus depingitur, qui in figuram gratiæ transit, verum nobis per legem Moysi demonstrans Agnum Jesum Christum Dominum nostrum; antiquis ergo figuris et umbris ad veritatis præfigurationem sanctæ Ecclesiæ traditis valedicentes, gratiam et veritatem præferimus, et sic plenitudinem legis recipimus; Verum igitur Agnum Dominum nostrum Jesum Christum secundum imaginem humanam amodo etiam in imaginibus pro veteri agno depingi jubemus. » Vide infra num. 58 et 71 (71).**

S. Paulinus hosce versus ascripserat, ut ipsem et epist. 12 ad Severum narrat: (EDIT. BARB.)

Pleno coruscat Trinitas mysterio:
Stat Christus amne:
Vox Patris cœlo touat;
Et per columbam
Spiritus sanctus fluit.

(70) Confer. Benedictum XIV de servor. Dei beatif., lib. iv, p. ii, cap. 21, num. 6. B. tamen Clara de Montefalco, non obstante PP. Franciscanorum contradictione, jussa est depingi in habitu Eremitarum S. Augustini. Contra vero non esse imagines B. Petri Paschasi cum habitu Trinitariorum pingendas ad instantiam Fratrum B. M. de mercede Redemptionis Captivorum Sac. rituum Congreg. respondit, ejusque responsum Clemens X confirmavit. Idem ibid. num. 5 et 10. (EDIT. BARBIELL.)

(71) Eadem agni forma displicuisse Hadriano papæ I can. 29, dist. 3, de cons. videtur; approbat enim Trullanum cuonem in epistola ad Tarasium scripta quæ et relata est Act. 2 synodi vii. Verum cum Trullanum concilium, tum Hadrianus id unam

(10.) **Imagines sanctorum non sunt pingendæ habitu profano, vel indecentiam, aut in honestatem præseferente, et ordinarii judicant in hoc etiam exemptos; Urban. VIII cit. constitut. *Sacrosancta Tridentina*. (11.) Imagines sanctorum non sunt pingendæ cum procaci venustate; Concil. Senonens. in decr. moral. cap. 40. Concil. Mediolanens. 1, part. 1, tit. *Quæ servanda sunt de sacris Imaginibus*, num. 15. Concil. Moguntin. cap. 41, num. 1. Conc. Trident. sess. 25, in decr. de invocat. sanct. et de sacris imaginibus. (12.) Imagines lascivæ in Ecclesiis non sunt tolerandæ; Concil. Senonens. loc. cit. Concil. Moguntin. I. c. (72). (13.) Imagines sacræ pingi non possunt in ecclesia inconsulto parocho; Concil. Mediolanens. 1, titul. *Quæ servanda sunt de sacris imaginibus*. (14.) De novo non sunt collocandæ imagines in ecclesiis nisi ex probatione episcopi, nec etiam in ecclesiis exemptis exponi possunt sine episcopi approbatione; Concil. Mediolanens. 1, tit. *Quæ servanda sunt de sacris imaginibus*.**

(15.) **Imagines sanctorum qui a S. Sede apostolica non sunt canonizati vel beatificati non possunt pingi cum radiis et splendoribus, nec aliud quod cultum indicet aut repræsentet potest illis tribui; Urban. VIII constitut. 37 incip. *Sanctissimus*. (16.) Imagines prefatas sic pingentes ab episcopo et inquisitore sunt judicandi, et quas pœnas incurvant? ibid. § 7. (17.) Imagines istorum hominum, si ad Ecclesiæ deferantur, in loco secreto debent teneri, donec a Sede apostolica super illis fuerit aliquid constitutum; Urban. VIII ibidem. (18.) Eadem confirmat isdem Urban. VIII in constitut. 12. (in appendice) incip. *Cœlestis*. Ubi iterum prohibetur ne pingantur aut teneantur in publicis aut privatis locis cum splendoribus, radiis aut aliis sanctitatis signis, imagines quorumcunque etiam cum opinione sanctitatis mortuorum, si a Sancta Sede apostolica non sint canonizati vel beatificati.**

(19.) **Tolerari non debet quod in locis publicis et sordidis stent depictæ diversæ cru-**

volut, ut scilicet agno typico humana Christi figura præferretur. Sæpius tamen in Vitis pontificum ab Anastasio bibliothecario partim collectis, partim conscriptis occurrit Christus agni specie effictus. Agnus sub cruce rupi insistens exstat apud Jacobum Bosium I. vi de *Cruce Triumphantæ* c. 12, ubi quinque fontes emittit, unum ex pectore, et singulos ex singulari manibus et pedibus; quibus quinque Christi vulnera designantur. Agnus quoque, Rosweydo teste in notis ad Paulinum p. 187 sub cruce stat in lapide altaris Vesontione. Vide etiam Gorium in præclara de M- trato Capite Jesu Christi crucifixi dissertatione cap. 5, num. 7 *symbolar. litterar.* quas Florentinæ edidit, vol. III, p. 410 seqq. Nota tamen, non pingi a nobis agnum tanquam figuram Christi immolandi (quod sane improbandum foret); sed tanquam symbolum Christi immolati. (EDIT. BARBIELL.)

(72) **Exprobratur ethnici ipsi, quod Praxiteles Veneris Cnidiae imaginem construens, similem eam fecerit Gratianæ quam amabat, ut adorarent miseri amicam Praxitelis. Clemens Alexandr. Orat. ac Gent. et Arnobius lib. vi advers. Gentes. (EDIT. BARBIELL.)**

ces ac sanctorum imagines in derisum Christianæ religionis; Sacr. Congregat. rit. 22 Maii 1596. (20). In choro teneri non debent aliæ imagines quam sanctorum; Sacr. Congreg. rit. 7 Augusti 1609. (21). Imagines illorum qui cum sanctitatis seu martyrii fama decesserunt non sunt apponendæ in oratoriis vel ecclesiis tam sacerdotalibus quam regularibus, antequam declarantur beati, neque ad eorum sepulera accendendæ sunt lampades, aut tabellæ affigendæ sine licentia Sedis Apostolicæ; Sacr. rit. Cong. 13 Martii 1625. Urban. VIII constit. incip. *Cœlestis Jerusalem*. (22). Non ideo tamen præjudicandum erit in aliquo illis qui, aut per communem Ecclesiæ consensum, vel immemorabilem temporis cursum, aut per Patrum, virorumque sanctorum scripta, vel longissimi temporis scientia ac tolerantia Sedis Apostolicæ, vel ordinarii, coluntur; Sacr. Congreg. rit. ead. die 13 Martii 1625. Urb. VIII in d. const. incip. *Cœlestis Jerusalem*.

(23). Sacræ imagines Dei, Christi, angelorum et sanctorum licite et sancte coluntur et adorantur. *Communissima inter Catholicos*. Quamvis enim, ut notant Arriaga tom. VI, disp. 5, Viva ad proposition. 25 damnat. ab Alexandro VIII sub n. 1, et alii, nihil hactenus definitum sit expresse in conciliis de imaginibus Dei, merito tamen ab Alexandre VIII die 24 Aug. 1690 fuit damnata sequens propositio 25 in ordine: « Dei Patris sedentis simulacrum nefas est Christiano in templo collocare. » Et jam hoc licitum esse, nec posse sine temeritate negari propter universalem Ecclesiæ consuetudinem fuit dictum supra numer. 2 et 3. Quoad imagines angelorum, eas habendas et venerandas esse fuit contra quosdam hæreticos expresse definitum in septima generali synodo act. 7. Quod autem imagines Christi, Deiparæ et sanctorum sint colendæ et adorandæ, fuit expresse definitum in variis conciliis infra citandis, et præsertim in Tridentino sess. 25 in decr. de invocat. et venerat. et reliquiis, et sacris Imaginibus, ibi: « Imagines porro Christi, Deiparæ et aliorum sanctorum in templis præsertim habendas et retinendas, eisque debitum honorem ac venerationem impertiendam. » Et Sacr. Congr. rit. 17 Apr. 1602 expresse decrevit non esse impedientiam devotionem ad imagines sanctas, et Gregor. XIII in constitut. 33 tom. II. Bullar. præscribendo formam professionis fidei Græcis § 15, sic fieri mandat: « Firmissime assero imagines Christi ac Deiparæ semper Virginis, nec non aliorum sanctorum habendas et retinendas esse atque eis debitum honorem, ac venerationem impertiendam. » (24). Et hoc probatur ex sacra Scriptura; Exod. enim xxv. Erecti sunt duo Cherubim super arcam Testamenti; Num. cap. xxi. Jussu Dei erectus est in sublime serpens æneus. Has imagines, seu signa sacra honorata esse et honorari debuisse constat ex regula S. Augustini lib. III de Doctrina christiana, cap. 9, dicentis signa utilia divinitus instituta honoranda esse, quia honor eorum ad prototypum transit, atqui imagines

illæ Cherubim, et serpentis fuerunt quam maxime utiles et divinitus institutæ, ut sacra Scriptura testatur, ergo fuerunt honorandæ, et de facto honoratæ: hinc si licuit venerari imagines angelorum, cur non etiani sanctorum? Si licuit venerari Christum in imagine serpentis (serpens enim ille æneus fuit figura Christi ipsomet Christo testante Joan. in. *Sicut exaltavit Moyses serpem*, etc.), debet potius licere venerari imaginem Christi in forma propria hominis.

(25). Ostenditur etiam efficaci ratione. Homo dignus est veneratione, quia est imago Dei, juxta illud S. Cyrilli Catechesi 12: « Imago lignea terreni regis honoratur, quanto magis rationalis imago Dei; » ergo et ceteræ imagines Dei, Christi et sanctorum veneratione dignæ sunt. Quod enim uni imagini convenit, quia imago est, omnibus imaginibus, quia imagines sunt, convenire debet. Tum quia imago regis est venerabilis cultu civili, ergo etiam imagines Dei, Christi et sanctorum, debent esse venerabiles cultu aliquo religioso competente suis prototypis. Tum etiam quia imagines capaces sunt injuriæ et contumeliæ, et caveat quis imaginem regis injurya et contumelia afficeret, ergo a contrario sunt etiam capaces honoris et cultus.

(26). Imagines quæcunque nequeunt coli et adorari cultu, vel adoratione absoluta propter seipsas quasi credatur inesse in ipsis aliqua divinitas, vel virtus propter quam sint colendæ, sed solum possunt et debent coli et adorari cultu vel adoratione respectiva propter respectum nempe ad sua prototypa; cap. *Per latum* 26, dist. 3 de consecrat. Gregor. I lib. IX ex reg. epist. 9. Gregor. II epist. 10 et 12. Concil. Senonens. c. 4, et clare explicat et definit concilium Tridentinum sess. 25, loc. cit., ibi: « Imagines porro Christi, Deiparæ Virginis et aliorum sanctorum in templis præsertim habendas et retinendas, eisque debitum honorem et venerationem impertiendam, non quod credatur inesse aliqua in iis divinitas, vel virtus propter quam sint colendæ, vel quod ab eis sit aliquid petendum, vel quod fiducia in imaginibus sit figenda, veluti olim siebat a gentibus quæ in idolis spem suam collocabant; sed quoniam honor qui eis exhibetur refertur ad prototypa quæ illæ repræsentant, ita ut per imagines quas osculum et coram quibus caput aperimus et procumbimus, Christum adoremus et sanctos quorum illæ similitudinem gerunt, et veneremur id quod conciliorum, præsertim vero secundæ Nicænæ synodi decretis contra imaginum oppugnatores est sanctum. » (27). Hinc imagines sanctorum coluntur et venerantur cultu duliae respectivo, imagines B. Mariæ Virginis cultu hyperduliae respectivo, imagines Dei et Christi, ejus crux, sudarium, clavi, spinæ, et hujusmodi cum suis imaginibus cultu latriæ respectivo; *Communis catholicorum*.

(28). Imagines non adorantes sunt hæretici, et anathema est contrarium dicens concil. Roman. III sub Greg. II; Con. Ni-

cæn., II, act. 2. Idem action. 4, 5 et 7. in quibus fere idem reperitur (73); conc. Constantiens. in const. Martini V circa medium; conc. Mogunt. IV, cap. 41; concil. Trident. sess. 25 in cit. decreto. (29). Imagines sanctorum non sunt violandæ. Violantes, vel prosterentes imagines crucis, B. M. V. vel sanctorum, graviter sunt puniendi; c. *Per latum* 26, dist. 2, de consec. c. *Si canonici*, de Offic. ordinarii, in 6. (30). Imaginum usus est maximæ necessitatis et utilitatis in ecclesia; Gregor. II, epist. 12, concil. Senonens. cap. 14, concil. Moguntin. IV, cap. 42; concil. Trident. cit. sess. 25 in d. decreto.

(31). Imagines etiam in veteri lege fieri solitæ erant, et adoratæ erant; Adrian. I, epist. 1 et 2; Nicolaus I, epist. 2. (32). Et in lege nova fuerunt imagines in usu usque a tempore apostolorum, et in concilio Antiocheno tempore eorumdem celebrato canon. 8 (74), statutum fuit imagines sanctorum esse depingendas et adorandas: sic refert Gonz. in decretali *In apparatu de origin. et progressu Juris canon.* fol. 17, num. 39, Card. Petra, tom. I Comment. ad Constitut. I, Innocent. II, numer. 33. Et Adrianus I, epist. 1, sic expresse dicit: « Nam, et ipse apostolus B. Petrus, qui apostolicae Sedi primitus præsedid... Et ipse quoque suis

(73) Nicæna, quæ hic indicatur, II synodus in conventu episcoporum et clericorum Constantinopoli habito, de quo Theophanes in oratione de S. Nicephoro apud Bollandianos 15 Martii anno 842, denum consensu Orientis et Occidentis in synodo VIII pariter generali Act. 10, can. 5, confirmata fuit. Eam quidem Francofurtenses Patres a Carolo M. adversus Felicis et Elipandi errores in synodum coacti damnarant, sed errore facti, perversa enim latina interpretatione (Græcum quippe synodi Nicænae exemplar ad manus illis non erat) decepti existimarent, Nicænos Patres sanxisse, ut imaginibus sanctorum ejusdem adorationis cultus, qui Deificæ Trinitati debetur, latræ scilicet cultus impenderetur: quod ab illorum Patrum sententia maxime abest. Præter theologos confer hac de re Natalem Alexandrum in dissertatione de Imaginibus tom. IV Thesauri theologici Venetiis recusa, § 8, p. 448, P. Zech. de Jure rerum ecclesiasticarum part. I, sect. 1, tit. 6, § 62 seqq., et D. Gerbert in principiis Theologie Liturgicæ, sect. 11, cap. 2, § 34. (EDIT. BARBIELL.)

(74) Concilium hoc Antiochenum apostolorum passim a criticis uti supposititum rejicitur. (EDIT. BARBIELL.)

(75) Evidem non ausim dicere, quod non multos ante annos, viro docto excidit, et jure, ac merito in historia litteraria Italie vol. II, lib. 1, cap. 2, n. 41, et tom. IV, p. 321, reprehensum fuit, ab Apostolis vetitum fuisse imaginum cultum neque tamen cum auctore nostro imaginum usum ab ipsis apostolis statutum fuisse affirmavero. Catholica sententia est, cultum imaginum sacrarum pertinere ad dogmata Ecclesiae, licitum scilicet esse, eas venerari, illarumque cultum, si ad Christianæ doctrinæ normam exerceatur, ab idolorum adoratione longissime distare: Usum autem earum dependere ex disciplina, quæ variis temporibus et locis, varia esse potest. Itaque libens concessero ab apostolis traditum, sacras imagines legitimo cultu adorandas esse; id enim ad dogma pertinet; quod unum ab apostolorum traditione Adrianus ab auctore laudatus asserit: at jussisse illos easdem imagines pingendas non

contulit et tradidit divino jussu successoribus pontificibus, quorum traditione Christi sacram effigiem, sanctæque ejus genitricis, apostolorumque vel omnium sanctorum venerantur imagines (75). » (33). Unde primi Christiani imagines apostolorum fieri sibi curabant, ut testatur D. Gregorius, epist. 1, ad Leonem Isauricum (76); cardin. Petra l. c. n. 34.

(34). Hæretici autem adducunt varios sacræ Scripturæ textus, quibus prætendunt prohiberi omnes imagines: Exod. xx: « Non facies tibi sculptile, neque omnem similitudinem, quæ est in cœlo desuper, et quæ in terra deorsum, aut eorum quæ sunt in aquis sub terra, non adorabis ea, neque coles: » Levit. xxvi: « Non facietis vobis idolum, ut adoretis. » Isaias XL: « Cui similem facitis Deum, aut quam imaginem ponetis ei? »

(35). Respondetur tamen cum communi doctorum, quod in adductis Scripturæ locis solum prohibebatur ne fierent simulacra aut imagines, quæ cultu latræ instar deorum adorarentur, ut faciebant gentiles, unde in textu Exod. xx, ut supra patet, statim subiungitur: « Non adorabis ea, neque coles. » Non vero prohibebantur absolute omnes prorsus imagines, aut sculptilia. Etclare

facile assentiar; id enim ad disciplinam spectat, de qua statim dicam. (EDIT. BARBIELL.)

(76) Fuisse tribus prioribus Ecclesiae sæculis aliæ cubi positas sacras imagines nullus dubito; rarer tamen fuit primæva illa Ecclesiae ætate earum usus, ut docent Turnelius, Witassius, aliqui magni nomini Theologi, atque inter canonistas cl. Zech. l. c. § 71. Duo porro maxime iis temporibus obstabant, quoniam frequentius ejusmodi imagines pinguerentur. Primum fuit latissime apud ethnicos patens idolorum cultus; cavendum enim erat ne quispiam, aut quod Marellina Carpocratis discipula fecit, imaginem Jesu, et Pauli cum imaginibus Homeri et Pythagoræ coleret; aut gentium circa eas superstitionem, et mysteria circa eas perficeret, solique Deo impertinendum latræ cultum illis seu præstaret, seu præstare (magno idololatrarum scandalo) videbatur. Alterum vero fuit tunc vigens arcani disciplina, id enim majores nostri curabant maxime, ne mysteria nostra, ac religiosa gesta ethnicis patarent.

Ex his intelligi potest mens Illiberitani concilii, cui ad sæculi IV initium « Placuit (Can. 36) picturas in Ecclesia esse non debere, ne quod colitur et adoratur in parietibus depingatur. Nimurum vel cum P. Zech. § 69 dic, id fuisse eo canone statutum ne gentiles ex ejusmodi picturis venirent in notitiam et pravam interpretationem nostrorum mysteriorum; vel cum præstantissimo D. Gerberto n. 180, ne gentiles in templis nostris imagines videntes, eadem nos idolomania, qua ipsi, teneri existimarent. Alterutra sane, aut, si placet, utraque multo aptior est interpretatio, quam quæ a Balthasar de Bastero olim episcopo Gerundensi, aut etiam ab ejus adversario proposita fuit in litterariis Patrum Trivulianorum Ephemeridibus ann. 1750, mens. April., art. 43, et ann. 1752, mens. Jul., art. 83. Vide Zachariam, tom. IV Hist. litter. Ital. p. 528, seqq.

Reddita porro a Constantino M. Ecclesiae pace, ac decrescente idolatria, usus imaginum in cultu publico, sensu humano crevit paulatim atque esfioruit. Adi Gerbertum § 42, p. 185 seqq. (EDIT. BARBIELL.)

patet ex eo quod ipsem Deus præcepit Moysi, ut construeret imagines duorum Cherubim aureorum, Exod. xxv, et ut faceret serpentem æneum, Numer. c. **xxi**. Et Salomon posuit in templo Hierosolymitanus duos Cherubim, III Reg. vi. Tum quia dato etiam, quod per citatos textus fuerint in veteri lege absolute prohibitæ omnes imagines, aut sculptilia, hoc fuit ob nimiam et pravam inclinationem Hebræorum ad idolatriam. Unde illud præceptum, utpote mere positivum, et cæmoniale cessavit in lege nova; cessante enim tali periculo cessavit tale præceptum, quia cessante ratione et causa legis, cessat lex, seu obligatio ipsa; legi Adigere, § 2, ff. de Jure patron. Sic Card. Petra loco cit., num. 43; Viva ad proposition. 25; Alexand. VIII, num. 13; Sporer, tom. I, tract. 2, in 1 præcept. Decalog. cap. 8, sect. 4, num. 31 et alii passim (77).

(36) *Imaginis in translatione ex uno loco ecclesiæ ad alium locum ejusdem ecclesiæ non habet locum concilium Tridentinum sess. 21, cap. 7, de reform., sacr. Congreg. conc. in Burgi S. Domini 4 Decemb. 1632, apud Barbosam in summa Apostolic. dec. verb. *Imago*, num. 1.*

(37) *Imagines devotæ non possunt ex una in aliam ecclesiam transferri sine beneplacito apostolico, et si sine tali beneplacito sit jam facta translatio, non sustinetur, nec est approbanda, Sac. cong. conc. in Nullius Ferentilli 31 Julii 1706, apud Card. Petra, tom. V Comment. ad Const. 5 Pauli II, n. 30.*

(38) *Inscriptiones omnes imaginum SS. Francisci et Antonii de Padua, in quibus dicitur formam habitus, qua depicti sunt, esse eamdem, qua ipsi usi fuerunt, vel in quibus asseritur in hoc vel illo Ordine S. Francisci esse veram, legitimam, et non interruptam ejusdem S. Patris in filios successionem, inhærentes decreto alias edito die 20 Jun. 1658 prohibentur, Romæ 20 Novemb. 1663. Sic mandavit decerni Alexander VII, inseri seu apponi in indice librorum prohibitorum, ut de facto reperitur ibi verb. *Inscriptiones*.*

(39) *Suspenduntur quoque et prohibentur imagines sancti Augustini, sancti Nicolai de Tolentino, et aliorum sanctorum ejusdem Ordinis impressæ et depictæ a fratribus discalceatis Augustinianis in eorum habitu, prout in decreto sacr. Rit. congreg. edito die 10 Decembr. 1637, quod ab Urbano VIII fuit approbatum et confirmatum 23 Januarii 1638, Constitut. incip. *Exponi nobis* l. 240, tom. V Bullarii. Expost tamen dicta suspensio, et prohibitio fuit revocata per varia posteriora pontificia rescripta relata in libro, cui titulus, *Bullæ summorum pontificum, et sacræ Congregationis decreta ad Augustinenses Excalceatos spectantia*, impresso Romæ anno 1742, ex typographia Hieronymi Mainardi, ubi pag. 109 et seq. habentur ad id favorabilia rescripta Innocentii XI, Clementis XI et Jacobi Carac-*

cioli causarum Curiae Cameræ apostolicæ generalis auditoris; et infra pag. 186 habetur rescriptum Benedicti XIII, ut sequitur.

Ex audiencia sanctissimi, die 16 Decemb. 1720.

Sanctissimus petitis benigne annuit, et proinde firma remanente constitutione confirmativa privilegiorum a S. Sede concessorum ordinis Eremitarum S. Augustini per Sanctitatem Suam emanatam Kalendis Januarii 1727, atque ejus motu proprio 21 Martii 1729 declaratorio ejusdem constitutionis, mandavit non molestari patres Excalceatos ipsius ordinis S. Augustini, seu alios quoscunque in depingendo, aut quovis alio modo repræsentando Excalceatos, et cum eorum habitu sanctos, seu beatos ejusdem ordinis. Imo licere eis, et licitum esse sanctos, et beatos ipsos depingere, et repræsentare prout pie hactenus depinxerunt, seu depingendos, vel repræsentandos curarunt, etiam ad tenorem constitutionis san. mem. Urbani VIII, incip. *Divinae Majestatis*, latæ anno 1641, non obstante decreto præcedenti congregationis Rituum anni 1637. Ac insuper eosdem Patres impediri non posse, imo etiam licere illis publice, et solemniter, sive privatim benedicere et distribuere cingulos, seu cincturas S. Monicæ, et panniculos S. Nicolai Tolentinatis juxta declaracionem congregationis episcoporum et regularium 30 Septemb. 1622, ab eadem Congregatione confirmatam 11 Jul. 1627, et ita ab omnibus servari mandavit, perpetuumque super his silentium imposuit, constitutione et motu proprio supradictis, quam, et quem in hac parte moderavit, aliisque quibusunque, etiam necessario exprimendis in centrarium non obstantibus.

FRANCISCUS ANTONIUS CARD. FINI,
Pro-auditor.

Loco ✡ sigilli.

(40) Non debet ad quamecumque sanctam imaginem impediri concursus; S. cong. episcop. et regular. in Taurinensi 30 Jul. 1620. (41) Modo non publicentur miracula prius non approbata; ead. S. cong. episc. et regul. in Feretrana 13 Sept. 1603 et in Treviciana 22 Dec. 1621.

(42) Si imagines publicentur miraculosæ absque interventu ordinarii, ipse debet eas claudere, informationes capere, Romanque transmittere; ead. sac. congr. episc. et regul. in Munitensi 6 Octobr. 1617. (43) Administratio oblationum imagini factarum intus aliquam parochiam, etiam regularium existenti, spectat ad ordinarium, qui eas erogabit in Ecclesia inibi ædificanda, et alios pios usus; ead. sac. congr. episc. et reg. in Perusina 20 Sept. 1605.

(44) Urbanus VIII comburi jussit imaginem cum tribus buccis, tribus irasis et quatuor oculis, et alias, si quæ invenirentur

(77) Quos inter non omissendus cl. abbas Joannes Chrysostomus Trombellius in eruditissimo opere *de Cultu sanctorum*. (EDIT. BARBIELL.)

similes (78); hæc enim nova inventio repræsentandi sanctissimam Trinitatem tolerabilis non videtur. In Mediolanensi 11 August. 1628, apud Nicol. in Flosculis, verb. *Imago*, n. 6. (45. Translatio imaginis non miraculosæ private est facienda. Sac. congr. episc. et regul. in Perusina 17 Novemb. 1617.

(46. Imago beatificati pingitur cum radiis tantum; canonizati vero cum diademate circa caput (79), ut inter eos appareat differentia. Sic ex aliis Pign. t. I, consult. 25, n. 1.

(47. In altari, in quo exponitur SS. sacramentum pro oratione 40 horarum, coope rienda est quæcumque imago, aut statua ibi existens, sicuti etiam parietes tribunæ altari vicinæ, si non habeant ornamenta fixa, tegi debent pannis, aut apparatus nullam conti nere debet historiam, aut rem profanam. Super altare non sunt ponendæ sanctorum reliquiæ, aut eorumdem statuæ, exceptis tamen statuis angelorum figuram, seu vicem candelaborum facientibus. Multo minus ponendæ sunt figuræ animarum Purgatorii ex quacunque materia factæ; et hoc prohibetur etiam in omnibus expositionibus particularibus, et etiam in illis quæ aliquando fiunt pro suffragio dictarum animarum. Sic Clemens XI et XII in Instructione observanda pro oratione continua 40 Horarum cum ex positione SS. sacramenti § 2, allata sub verb. *Eucharistia* in fine.

(48. An imago, et statua beatae M. Virginis, ac aliorum sanctorum deferri possint in processionibus cum baldachino et intorti tis? Vid. verb. *Processiones*, num. 37 et 38.

(49. Hic juvat afferre breviter historiam miraculosissimæ imaginis B. M. V. in altari majori ecclesiæ nostri Aracœlitani urbis con ventus magnificentissime et religiosissime asservatae. Hæc enim prodigiosissima Mariæ Virginis imago sublamentantis, et Filii sui Domini Nostri Jesu Christi mortem plangentis speciem præseferens fuit a S. Luca ev angelista depicta, ut ex multis tradunt Annales Minorum Waddinghi, novissime Romæ reim pressi tom. III, fol. 258, numer. 46 et 47. (50. Et eadem est, quam S. Gregorius Magnus in publica supplicatione detulit in illa magna mortalitate, quæ Romam adeo ve hementi pestilentia laniavit, ut etiam corporali visu sagittæ cœlitus venire et singulos quo sive percutere viderentur. (51. In illa nam que processione hac sacra imagine deportata ecce tota aeris turbulentia cedebat imagini, ac si ipsam imaginem fugeret, et ejus præsentiam nullatenus ferre posset; sicque post imaginem mira serenitas et aeris puritas remanebat. (52. Tunc miræ voces in aere cantantium et dicen tium: *Regina cœli, lætare, Alleluia; Quia quem meruisti portare, Alleluia, resurrexit, sicut dixit, Alleluia*, juxta imaginem sunt auditæ. Statim autem beatus Gregorius id quod se quitur adjunxit: *Ora pro nobis Deum, Alle luia*. Post hæc beatus Gregorius vidit supra

castellum Crescentii angelum, qui revocabat in vaginam gladium cruentatum, ex quo intellexit quod pestis illa cessasset, et sic factum est. Et ideo illud castrum, castrum sancti Angeli deinceps est vocatum, et ipse angelus cum gladio in vagina sculptus in lapide miræ magnitudinis ab illo tempore in posterum mansit in cacumine dicti Castri, inde tamen dejectus sinistrante fortuna per ictum machinæ, obsidionis tempore per Romanos. Est etiam ad memoriam revocandum ad plenam fidem omnium prædictorum, quod in Castri cacumine præillibati capella erat pulcherrima ad honorem archangeli Michaelis constructa per dominum recol. mem. Nicolaum papam III, de domo Ursinorum, et erat ibi indulgentia singularis. Item in prædicta capella erat depicta tota forma, et historia hujus processionis, et litaniæ hujus imaginis gloriosæ, et sic scriptum in imagine legebatur: *Hæc est sacra imago ecclesiæ Aracœli*. Hæc etiam eadem historia, et forma processionis depicta est in quadam capella, quæ dicitur studium S. Gregorii in appendicio ecclesiæ Sancti Joannis Lateranensis. Item tempore magnæ mortalitatis, quæ fuit anno Domini 1388, incepit occupare Romanum in principio mensis Junii, et per totum mensem Augusti in suo robore perduravit, fuit per Urbem hæc sacra imago cum aliis reliquiis honorifice et devotissime deportata, et dum applicuit ad pontem Sancti Petri, ille angelus marmoreus existens in cacumine Castri exhibendo reverentiam huic imagini se plures inclinavit. Quod miraculum ultra sexaginta digni fide, tactis sacrosanctis, se hoc vidisse oculis corporeis affirmabant, clamantes imagini *Misericordiam* vocibus elatis, etc. Sic ad litteram cum pluribus aliis in supradictis Annalibus ex quadam tabula vetusta relecta an. 1562, totam rei seriem referente, et palam appensa ad rei confirmationem et plenam omnium notitiam.

(53. In perenne testimonium tam insignis miraculi ab ista prodigiosa imagine patrati, et in perpetuam memoriam, et gratiarum actionem tanti beneficii ab ipsa recepti, quæcumque ad supplicationes publicas trans eundum est per molem Adriani, seu pontem S. Angeli, hujus miraculi locum, religiosi Aracœlitani conventus semper et soli cantant supradictam antiphonam *Regina cœli, lætare*, etc. ab angelis cantatam. (54. Ita citati Annales tom. III, fol. 261, n. 50.

(55. Imagines Deum repræsentantes sub ea forma qua ipse hominibus apparuit, licitæ sunt. Bened. XIV, tom. I Constitut. 141, incip. *Sollicitudini* § 12 et sequent. (56. Imagines sanctissimam Trinitatem repræsentantes sub certis formis licitæ sunt, nempe quæ Deum Patrem continent in forma hominis senis, in cuius sinu sit Christus, et inter utrumque Spiritus sanctus in forma columbae, vel imagines in quibus seorsim Deus Pater

(78) Vide Benedictum XIV, *Bullar.* tom. I, pag. 566. Hæc forma dæmon apparuit, Trinitatem se esse contestans, ut in Vita S. Norberti refertur 6 Junii apud Bolland. part. DCCCXXXIII. (EDIT. BARB.)

(79) Tomo III *discipline populi Dei* (quod opus supra laudavi) exstat Joannis Fileaci commentariolus inscriptus SS. *Imaginum radiatum caput*. Vide illum pag. 101 seqq. (EDIT. BARB.)

in forma hominis senis, et seorsim Christus, sed propinquam ambo; et inter utrumque Spiritus sanctus in forma columbae. Idem ibid. § 25, 32 et 37. (57. Pingi etiam potest Pater solus, seorsim ab aliis personis. Item aeternus Filius seorsim a Patre et Spiritu sancto, et etiam sub forma Agni. (58. 59. Item Spiritus sanctus, vel tanquam de celo descendens die Pentecostes in figura linguarum ignis, vel alias in columbae specie seorsim pariter ab aliis divinis personis. (60. Non tamen Spiritus sanctus seorsim a duabus aliis personis humana specie, seu viri, seu juvenis depingi potest. Idem ibid. § 36 (80).

(61. Non licet sanctissimam Trinitatem pingere in utero B. M. V. Idem ibid. § 27. Nec sub figura hominis tricipitis (81). Idem ib. § 28. (62. An autem sub figura trium hominum aequalium, et similium, disputatur. Idem ibid. § 29. (63. Imagines divinam personam repräsentantes sub alia forma, quam quae ab eadem assumpta fuerit, tolerari non debent. Idem ibid. § 22

(64. Imagines aeterni Patris permisae, et approbatæ sunt, ut pingatur solus, tanquam ambulans et loquens in paradiſo auditus ab Adamo. (65. 67. Item, ut innixus mysticæ scalæ visus est Jacob, seu ut miro modo conspiciendum se præbuit Moysi; seu ut Isaiae tanquam rex in solio sedens, seu ut Danieli, veluti senex albo vestimento amictus. Idem ib. § 36.

(68. Imagines aeterni Filii permisæ et approbatæ sunt ut pingatur solus, uti cum hominibus in diebus carnis suæ conversatus est, atque etiam postquam a mortuis resurrexit, non semel apostolis aliisque manifestus apparuit. (69. Item sub humana forma cruci affixus et mortuus. (70. Item in forma agni. Idem ib. § 32 et 36.

(71. Imagines Spiritus sancti permisæ et approbatæ sunt ut pingantur in forma columbae. Idem ibid. § 16 ad 20 et 36. (72. Item in figura linguarum ignis, ubi repräsentatur mysterium Pentecostes. Idem ibid. § 21 et 36. (73. Imagines autem Spiritus sancti sub humana juvenis forma damnantur, et reproabantur, ac removeri jubentur. Idem ibidem § 10, 23, 33, 36 et 37.

(74. Imagines insolitæ et erroris occasionem præbentes damnantur, prohibentur. Idem ibid. § 23. (75. Imagines servorum Dei, quorum cultus ab Ecclesia non est approbatus, publice distribui et venerari non licet. Idem ib. § 41. (76. Imagines Beatorum non ubique publicæ venerationi exponi possunt. Idem Const. 108, incip. Quoniam, § 10.

(77. Imagines plurium sanctorum apponi possunt super altari in quo sacrum peragi-

(80) Hæc Spiritus S. figura, quæ Benedicto XIV non est probata, familiaris fuit nostris temporibus pia eidam virginis; et jam olim typis Belgicis excussa cum inscriptione: *Hac præfulgenti forma sese Spiritus sanctus divæ virginis et matri Theresiae manifestavit.* Major hujus formæ antiquitas refertur in quibusdam litteris Bononiensibus, que in Ms. diurno saeculi XIV apud canonicos S. Salvatoris inveniri narrant SS. Trinitatis imaginem, in qua Spiritus

tur. Idem tom. II, Constit. 17 incip. *Acceptimus.*

(78) Placet hic subnectere, quæ de significazione symbolorum, quibus pingi solet imago S. Antonii abbatis profert eruditiss. card. Lambert., postea Benedictus XIV, Institut. eccl. 47, a num. 5 ad 8. ubi sequentia adducit:

Effigies S. Antonii variis symbolis distingui solet; ignem et porcum ad pedes jacentem habet; librum cum baculo dextra manu gerit, tintinnabulum sinistra; *Thau* quoque super vestem depingitur.

Quid hæc significant, varia scriptores prodiderunt; inter quos P. Menochius nelle storie part. II, cap. 25, Sarnellius in epist. ecclesiast. tom. III, litt. 6, et fusius P. Theophilus Raynaudus tom. VIII, in eo libre, qui inscribitur *Symbola S. Antonii.*

Molanus lib. III de *Imaginibus*, suem ad pedes Antonii jacentem hoc pacto interpretatur, quod illius patrocinio bruta sanitatem consequantur; *Thau* salutis indicium esse ex sacris litteris deprehendimus (Ezech. cap. IX, v. 6): « Omnes autem super quem videritis *Thau*, ne occidatis. » Nos quidem sancti Antonii patrocinium non inficiamur pro his brutis, quæ vitæ alendæ, commodoque mortalium inserviunt, hæc tamen per effigiem porci nobis declarari minime existimamus: « Nam si idcirco (ait P. Theophilus Raynaudus lib. superius allato, § 8 *Tandem*) appingitur S. Antonio porcus, quia sospitatem exorat brutis, cur potius ei appingitur porcus, quam asinus aut equus? » et paulo post: « Cur ugitur sus, potius quam aliud quodpiam brutum B. Antonio appingatur, ægre assignari potest valida ratio, si sistamus in præsidio, quod brutis a sancto Antonio suppetit; cujuscunque enim generis bruta beato huic cœliti sospitatori commendari ex usu est, et eventus felix sæpe vota secundat. »

Itaque sententiam suam his verbis exprimit: « Existimari vero non minus commode, symbolo illo porci jacentis ad sancti viri pedes insinuari triplex genus porciorum hominum ab eo domitorum ac prostratorum; ethnicos dico et hæreticos, ac voluptuarios Christianos. » Aliqui (P. Aiala lib. *Pictor Christianus* lib. V, cap. 4, num. 7) putaverunt murem Ægyptium porco similem ad pedes S. Antonii appendi consueuisse, ut Antonium Ægyptium a reliquis omnibus secererent. Hic paulatim usus obtinuerit ut loco muris Ægyptii imago suis sufficeretur. Hæc præcise laudatus Pontifex.

(79) Subdunt ad rem eruditissimi Bollandistæ t. II, in Legenda ipsius sancti ad diem 17 Januarii, quod appendi seu sculpi etiam

sanctus pueri specie repräsentatur. (ED. BARB.)

(81) Nec dubitandum, inquit Benedictus XIV, de Synodo Dioeces. lib. IX, cap. 15, numer. 5, quin possit episcopus inobedientes regulares quibuscumque poenis, etiam censurarum compescere: quod etiam colligitur ex decreto edito a S. Congr. conc. 5 Junii 1700, apud Monacum in Formul. tom. I, tit. 3, form. 8, n. 49. (ED. BARB.)

solet nola et ecclesia; hæc seu primæ domus seu Ecclesiæ Antonianæ imago: illa quia a nuntiis eleemosynariæ domus seu ecclesiæ (id est ecclesiæ Sanctæ Mariæ, quæ de eleemosyna dicebatur), Antonianis ad colligendam stipem concursantibus deferri in adventus sui signum cum reliquiis solita; cum baculo insuper ob baculum ad *Potentia* vel signi *Thau* modum, et figuram a sancto ipso euidam Gastoni provinciæ Viennensis in Gallia viro nobilissimo ac opulentissimo in magnam arborem succrescentem in visione præostensem, ad ei indicandum fore ab se, suisque sociis atque alumnis in posterum miseros igneo morbo, sacroque igne perustos ac mutilatos, atque egestate pressos omnimode sustentandos; seu, ut in Vita S. Pauli dicitur, senex infirmos artus baculo regente sustentans: quæ verba peregre proficiscentem indicant, aut certe ideo apposita, quod baculum monachi gestari solerent, ut tradit Cassianus lib. I Institut., cap. 9, et ita baculo innixus pingi solet S. Antonius. Sic ex

laudatis Bollandistis I. cit. Vide ibi, ubi multa scitu dignissima. Hinc facile colligitur, quare ei appingatur signum *Thau* et *ignis*, tum ex hic adductis, tum ex allato textu Ezechielis cap. ix, num. 4 et 6, tum ex traditis a nobis in hac Bibliotheca sub verb. *Religiones Regulares*, art. 3, n. 27. Vide ibi.

ADDITIONES EX ALIENA MANU.

(80. Sollicitudo sacrarum imaginum præcipue spectat ad episcopum. Atque hinc est quod citra Episcopi consensum haud licet pingere aut insculpere in ecclesia insolitam aliquam imaginem, vel eam exponere. Non licet transferre sacras imagines ac reliquias, episcopo invito, vel contradicente rectore Ecclesiæ, vel patrono: maxime si fuerint Ecclesiæ dono datae ad conservandam memoriam donantis. Vide Rot. in Uratslavien. Translationis Imaginis 17 Martii 1738, cor. clar. mem. Calcagnin.

(81. Alia ad rem, vid. verb. *Veneratio Sanctorum*.

IMMUNDITIA.

Vide verb. GULA, n. 37, et verb. LUXURIA, n. 36.

IMMUNITAS ECCLESIASTICA ET ECCLESIARUM.

SUMMARIUM.

ARTICULUS I. — *Immunitas, quoad ea quæ concernunt ejus naturam, divisionem et jus, a quo provenit.*

1. Immunitas unde derivetur. — 2. Immunitas ecclesiastica, et immunitas ecclesiarum, quamvis passim pro eodem sumuntur, tamen proprie et rigorose non sunt idem. — 3. Affertur ratio. — 4. Affertur aptior immunitatis definitio. — 5. Talis definitio competit omni membro definiti. — 6. Immunitas sic descripta recte dividitur in localem, realem, personalem; et quæ sit quælibet. — 7. Immunitas realis et personalis est de jure divino. — 8. Immunitas localis ecclesiarum, seu privilegium asyli non competit ecclesiis aliisque piis locis de jure naturali et divino, sed solum de jure humano, civili et canonico. — 9. Affertur objectio. — 10. In lege evangelica non habetur aliquod jus positivum, sive scriptum, sive traditum, decernens talam immunitatem. — 11. Contraria sententia est probabilis. — 12. Satisfit rationi sententiae contrariae. — 13. Affertur alia ratio corroborativa nostræ sententiae, et informativa contrariae. — 14 ad 35. Quæstio num immunitas personalis sit de jure divino, an potius humano.

ARTICULUS II. — *Quoad ea quæ specialiter concernunt immunitatem localem, seu jus asyli, loca, delicta et personas, quibus competit vel non.*

1. Jus asyli quid sit. — 2. ad 73. Loca quæ gaudent immunitate ecclesiastica. — 74. Palatum episcopi gaudet immunitate asyli. — 75. Etiamsi ab ecclesia cathedrali abesset ultra 40 passus. — 76. Palatum mensæ episcopalis, etiam situm extra diœcesim, gaudet immunitate ac si esset in propria diœcesi, pro tempore quo episcopus illud inhabitat. — 77. Palatum episcopi conductum pro sua habitatione episcopali gaudet immunitate. — 78. Palatum tamen conductum ab episcopo in propria diœcesi pro propria habitatione, in quo etiam habitat dominus ejusdem palatii, gaudet immunitate tantum quoad portionem episcopi et sue familie. — 79. Palatia ruralia episcoporum in locis coram diœcesis, et ab

ipsis interpolate, seu recreationis gratia habitata, quæ ab eorum affictuariis continuo habitantur, non gaudent immunitate ecclesiastica. — 80. Confugiens ad palatum episcopi gaudere debet immunitate. — 81. Quare carceratus in palatio episcopi est ibidem restituendus. — 82. Sicut etiam sacerdos captus in palatio episcopi gaudet immunitate, et ibidem est restituendus. — 83. At, quando episcopus ordinat carcerationem in proprio palatio, reus non gaudet immunitate ecclesiastica. — 84. Sieut in casu quo baroncellus et birruarii curiae episcopalis, qui tentarunt absque ordine carcerationem sacerdotis inventi cum falso venatoria præ manibus, et ob resistentiam eis factam, ipsum taliter percusserunt, ut secundo die obierit; unde vocati ab episcopo ad proprium palatum pro reddenda ratione hujus facti, ibidem de mandato episcopi carcerantur, et deinde poena trirementum puniuntur, non gaudent immunitate. — 85. Reus allegans clericatum baroncello, ductus liber ad vicarium generalem, cui in palatio episcopi dixit, se non esse clericum, sed velle uti immunitate palati episcopalis, quam vicarius admissit, gaudet immunitate, et baroncellus non incidit. — 86. Exsecutio etiam pro debitibus civilibus fieri non potest in palatio episcopi nec in dominibus seu mansionibus clericorum in regno Neapolitano, attenta consuetudine in dicto regno ad eorum favorem. — 87. Concedenda est facultas exsequendi in palatio episcopi quatenus a creditoribus episcopi petatur. — 88. Magistratus saenularis absolvitur ad cautelam, eo quod demoliri fecerat murum ædificatum ante palatum episcopi, quod prætenditur spectare ad mensam episcopalem. — 89. Ad hoc ut clarius percipiatur delicta quibus competit vel non jus asyli, dantur hic ad litteram duæ pontificie constitutiones, quæ debent ad hæc esse vera norma et Regula. — 90. Affertur constitutio Gregorii XIV. — 91. Affertur constitutio Benedicti XIII. — 92. Delicta quibus competit jus asyli sunt ea omnia et singula quæ specialiter non sunt excepta. — 93 ad 156. Delicta quibus non competit jus asyli. — 157 ad 159. Constitutio Benedicti XIV pro extractione hæreticorum. — 160 ad 165. Alia statuta quoad immunitatem ab eodem pontifice, et a Clemente XI.